

TOTEM

Tidsskrift ved Religionsvidenskab,
Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet
Nummer 38, efterår 2016
© Tidsskriftet og forfatterne, 2016

Moderne Kristendom

Præsten: fanget mellem eliten og medlemmerne

Af stud. mag.
Anne Lundahl Mauritsen

Indhold

Indledning	3
Linda Woodhead: ”The Displacement of Theology”	3
Cecilie Rubow: Hverdagsteologiske modeller	4
Thorkild Grosbøll: ’En sten i skoen’	5
Annette Berg – Præsten der tror på reinkarnation	5
Perspektivering	5
Konklusion	6
Litteraturliste	7

Indledning

Da sognepræst Annette Berg i programmet 'Præstens lektie' udtalte, at hun troede på, at afdøde sjæle kunne leve videre i andre kroppe, udbrød der endnu en gang ramskrig i medierne. Efter sager med præster som Per Ramsdal og Thorkild Grosbøll, der begge startede debatter, fordi de formulerede et syn på den kristne tro, der faldt udenfor den gængse norm, er det interessant at observere, hvordan Annette Berg tager skridtet endnu længere og inkorporerer reinkarnationstanken, som stammer fra hinduismen og buddhismen.

Ud fra denne case vil nærværende synopsis tage udgangspunkt i Linda Woodheads teori om religion og magt som to størrelser, der gensidigt påvirker hinanden, samt hendes tese om 'The Displacement of Theology'. Cecilie Rubows to modeller for hverdagsteologi vil desuden blive inddraget, fordi den netop kan belyse spændingen i folkekirken baseret på forskellige forventninger og forståelser mellem den religiøse elite og medlemmerne. Modellen kan dermed bidrage til en forståelse af det religiøse system i Danmark og således illustrere, hvordan Grosbøll-sagen samt Annette Bergs udtalelser kan anskues som et billede af de nuværende spændinger internt, samt magtforskydningen mellem eliten og medlemmerne i folkekirken.

Linda Woodhead: "The Displacement of Theology"

I den moderne kristendom er der ifølge Woodhead sket en række magtforskydninger og ændringer i forholdet mellem eliten og medlemmerne.

- Magten kommer ikke længere ovenfra fra eliten, men i stedet fra medlemmerne (Woodhead 2004, 333-335) – altså 'power from below vs. power from above'.
- "The Displacement of Theology": Teologien mister sin betydning i forbindelse med resten af samfundet og ift. andre videnskaber – den mister magt (ibid., 361).
 - Internt i det kristne symbolsystem viser det sig blandt andet ved, at man trækker på andre ressourcer end teksten og doktrinerne – man udlægger teksterne anderledes (eksempelvis Sløk der i stedet arbejder med narrativer) og arbejder med andre vidensparametre.
 - 'The Displacement of Theology' er især et problem for protestantismen, fordi præsten er så tæt knyttet til teologien som ekspert. Eliten definerer

sig stærkt som dygtige teologer i modsætning til f.eks. katolicismen, hvor præsten også har status ift. at være essentiel for udførelsen af ritualerne.

- De autoritære magtstrukturer opløses som følge af en række samfundsændringer som f.eks. oprøret i '68. Systemet udfordres, og i stedet vurderer individet hvad der giver mening og bliver i højere grad en forbruger af religiøse tilbud ('the subjective turn')(ibid., 333).

Cecilie Rubow: Hverdagsteologiske modeller

- Antropolog: Udvikler to modeller for, hvad det er at tro kristent i folkekirkelig sammenhæng. Forståelsen af teksterne og myterne er afgørende for begge modeller.
 - Den dominerende: Bibelske tekster opfattes som beretninger i historisk forstand. Den mest udbredte forestilling af at være 'traditionel, 'rigtig' kristen'.
 - Den alternative: De bibelske tekster opfattes som myter og skal læses symbolsk. Den mere 'bløde, liberale kristendom'.
- Spændinger opstår blandt andet, når eliten udtrykker et synspunkt, som ikke tilhører den dominerende model, når forventningen hos medlemmerne er, at eliten tilhører den dominerende model – materiale til skandale!
- Forklaringen på at konflikter ofte undgås: Sprogets uigennemsigtighed. Mellem den alternative og den dominerende model er der et fælles sprog: Gud, næstekærlighed, Jesus.
 - Floating signifier. Ex: 'Gud er kærlighed' – begge modeller kan bekende sig til dette udsagn. Konflikter afværges på grund af det åbne sprog og 'identiteternes dans'.
 - Præsterne afkoder medlemmerne og tilpasser deres 'præsteidentitet' til medlemmet.
- Interessant at medlemmernes forventninger til præsten bliver styrende frem for præsternes egne forventninger → Woodhead: Skyldes sekularisering, der sker et fald i den religiøse socialisering i nutidens samfund og så sker 'displacement of theology'. Teologien er kommet længere væk fra hverdagens kirke, og derfor er skellet mellem medlemmerne og eliten blevet endnu større.

Thorkild Grosbøll: 'En sten i skoen'

- Interview med Weekendavisen: "Præsten tror ikke på Gud".
- Fordrejer medierne Grosbølls ord – eller er der tale om at floating signifiers ikke længere kan dække afstanden mellem den religiøse elite og medlemmerne, mellem den alternative og den dominerende model?
- Kernen for Grosbøll er kristendommens relevans – Jesus i fokus og det at nogen troede på ham som frelser → Dette ændrede verden. Jesus som budbringer af et livsnært budskab (Grosbøll 2000, 142).
- Opstandelsen, miraklerne osv. er skåret fra. Grosbøll afviser skabende og opretholdende Gud, opstandelse og evigt liv.
- Beholder Luther og bibelen – fokus på hvordan får man dem med ind i et nyt vidensparameter. Teksterne har fortællinger, dem træder man ind i, og så tager man diskussionen derfra. Teksterne er ikke sande, i stedet tager han udgangspunkt i en senmoderne håndtering af, at der ikke er nogen sandhedskriterier.
- To reaktioner på sagen: kulturkristen ligegyldighed og intens kristen vrede over overskridelse af kristendommens dogmer.

Annette Berg – Præsten der tror på reinkarnation

- Præst, gestaltterapeut, åndelig vejleder.
- Optræder i programmet 'Præstens lektie': 'Debatterer livsanskuelse i et hverdagsnært sprog.' (Berg 2015).
- Svarer direkte på spørgsmålene: "Kan sjælen leve videre i en ny krop" og "Kan en præst tro på reinkarnation", "ja".
- Træder udenfor det kristne symbolsystem i modsætning til Grosbøll.
- Er udtalelserne i strid med Folkekirken's bekendelsesgrundlag?
- Nuværende situation: Kaldt til samtale ved biskoppen for anden gang da hun stadig ikke afviser reinkarnation.

Perspektivering

- Sløk: Gud-menneskerelationen (Jesus' status), helligteksters status – får det kristne system med ind i moderniteten.

- Løsningen: sprogfilosofi → gå via det narrative.
- Jesus som kernen i fortællingen – fortællingen der ligger under de fire evangelier. De har struktureret evangelierne, så de kan fortolkes, og det er skadeligt for selve myten.
- Sløk som klassisk eksempel på oversættelsesdynamik. Arbejder teksterne ind i en ny kontekst.

Konklusion

Grosbøll-sagen blev en katalysator for en række diskussioner internt i den danske folkekirke. Han udtrykte en kristendomsopfattelse, der, måske i højere grad end hvad medlemmerne troede, gjorde sig gældende blandt eliten, og således skete der et sammenstød mellem den alternative og den dominerende model, der ikke kunne dækkes af 'floating signifiers'. Annette Berg udtrykte i stedet en tanke, der helt defineres uden for det kristne system, og mødte stor modstand blandt den religiøse elite, hvorimod flere medlemmer har udtrykt forståelse for udtalelserne, der kan tolkes som et udtryk for Woodheads 'subjective turn'. I begge disse sager er det således klart, at der er sket en 'displacement of theology', blot i forskellige versioner – i Grosbøll-tilfældet blev det tydeligt, at sekulære vidensparametre i høj grad har taget over for teologien, og i sagen om Berg bliver helt andre religiøse elementer inddraget i stedet.

Litteraturliste

Berg, Annette

2015 ”Præstens lektie”, <http://www.tveast.dk/video/2015-11-05/sondag-1-november> (set 28.11.2015)

Grosbøll, Thorkild

2000 *'En sten i skoen'*, Forlaget Anis

Rubow, Cecilie

2000 *Hverdagens teologi – folkereligiøsitet i danske verdener*, Forlaget Anis

Woodhead, Linda

2004 *An introduction to Christianity*, Cambridge University Press, New York